

Біленчук Петро Дмитрович, професор Київського університету права Національної академії наук України, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАВНИЧИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Нещодавно в м. Києві відкрили перший у світі музей криміналістики імені Ганса Гросса, приурочивши цю подію до 120-річчя від дня заснування науки криміналістики, 170-річчя з дня народження Ганса Гросса та 150-ї річниці з дня народження Степана Гика. У його експозиції представлено засоби криміналістичної техніки, знаряддя вчинення злочинів та інші предмети, які становлять освітній, науковий і практичний інтерес як для слідчих, прокурорів, поліцейських, детективів, суддів, адвокатів, митників, співробітників спецслужб, так і широкого кола громадськості.

Структура цього музею становить систему світоглядно-освітніх, навчально-методичних, конструкторського-дослідницьких, науково-праксеологічних комплексів, які створені для розвитку й удосконалення правничої освіти, юридичної науки, експертної, слідчої, прокурорської, судової та правозахисної практики, професійної підготовки й перепідготовки правників нового тисячоліття (суддів, прокурорів, слідчих, адвокатів, правозахисників, експертів, співробітників служб безпеки тощо).

Зазначений музей створено в Київському університеті права НАН України за сприяння фахівців Інституту держави і права ім. В. М. Корецького, НАН України, Державного науково-дослідницького інституту МВС України, Інституту ядерних досліджень НАН України, лабораторії прикладної хімії «Кобра», Державного науково-дослідницького експертно-криміналістичного центру МВС України, Національного університету цивільного захисту України, Навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ, Українського Комітету по боротьбі з корупцією, Української секції Міжнародної поліцейської асоціації, Міжнародної агенції «BEEZONE», Юридичної корпорації «Юрінком Інтер», Інтелектуального форуму «Єдина Європа», Енциклопедії сучасної України, часопису «Юридичний вісник України» та журналу «Бізнес і безпека».

Заснування такого осередку мало на меті здійснення навчальної, наукової та освітньої роботи, збереження, вивчення та використання як експонатів об'єктів, що були речовими доказами та предметами експертних досліджень.

Архітектоніка музею криміналістики імені Ганса Гросса складається з трьох основних базових комплексів.

Перший комплекс – це безпосередньо основна базова освітньо-наукова презентаційна частина музею криміналістики, структуру якого становлять: кабінет історії розвитку української, європейської і світової криміналістики; навчально-методичний музей криміналістики; науково-дослідницька лабораторія метаантропології, людинознавства, поліграфології, психофізіологічної діагностики і прогнозування, габітознавства, скрінографії, вокалографії, одерології, нейрологіки, слідознавства і трасології; криміналістичний полігон; кабінет ресурсного забезпечення навчального процесу, науково-дослідної діяльності та здійснення експертно-криміналістичних досліджень для органів судової влади, досудового розслідування, прокуратури, поліції, митниці, адвокатури та інших державних органів і приватних правозахисних організацій; експериментальна студентська лабораторія здійснення наукових досліджень і забезпечення проведення круглих столів, наукових семінарів і майстер-класів; науково-дослідний центр стратегічних криміналістичних досліджень, які спрямовані на розроблення 20 пріоритетних наукових напрямів, серед яких криміналістичне забезпечення: інтелектуального права (права інтелектуальної власності), інноваційного права, експертизи об'єктів інтелектуальної власності (у сфері промислової власності та у сфері авторського права і суміжних прав), експертизи об'єктів культурної спадщини, культурних цінностей і творів мистецтва, запобігання і протидії корупції, запобігання та протидії тероризму, зокрема комп'ютерному тероризму, запобігання і протидії організованій міжнародній злочинності (планетарній, транснаціональній, трансконтинентальній, транскордонній), соціально-комунікаційного права (інформаційного та кібернетичного права), кібербезпеки і кіберкриміналістики, а також кіберзлочинності, ядерного права, ядерної безпеки і ядерної криміналістики, сисного права, сискознавства, детективного права, детективознавства, поліцейського права, поліціїстики і поліцієзнавства, експертознавства, експертології, системи експертної служби України, безпекового права й безпекознавства (екологічна безпека, освітня безпека, інформаційна безпека, підприємницька безпека, тощо), ІТ-права та новітніх комп'ютерних технологій, освітнього права та ноозасобів і інтерактивних методик, електронного права та грид-технологій, зброярського права, зброєзнавства і зброярства, доктрини сучасної криміналістики тощо.

Другий комплекс становить навчально-методична лабораторія інтелектуального права, права інтелектуальної власності, конкурентного права, запобігання піратства, підробок, контрафактної продукції, економічного, промислового та електронного шпіонажу. Структурно лабораторія становить музей підробок, який створений спільно з Українським альянсом по боротьбі з підробками та піратством для проведення навчальної та освітньої роботи. В експозиції музею

представлені контрафактні товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивіз з неї призводять до порушення прав власника, які охороняються відповідно до чинного законодавства.

Третій комплекс – це навчально-методична лабораторія комп'ютерних технологій і електронної криміналістики (електронного інтелекту, інноваційного й електронного права, електронної криміналістичної техніки та спеціальної техніки).

У структурі лабораторії діє музей, комп'ютерних технологій та криміналістичної техніки, який створено за сприяння Інституту кібернетики НАН України імені В. М. Глушкова, що відображає розвиток світової та вітчизняної обчислювальної техніки з середини 1940-х років донині, а також висвітлює науковий внесок академіка В. М. Глушкова в розвиток кібернетики, робототехніки інформаційних технологій та безпаперової інформатики. В експозиції музею представлена елементна база електронних машин і складові комп'ютерної техніки різних років: транзистори, тригери, феритова пам'ять, мікросіпи, гнучкі магнітні диски різних форматів, пристрої вводу-виводу та багато іншого (1940–2017 роки).

Сам факт створення в Україні першого у світі музею криміналістики імені Ганса Гросса є знаковою для нашої держави подією, оскільки творча і життєва діяльність видатного австрійського вченого і громадського діяча Ганса Гросса тісно пов'язана не лише з Австрією і Боснією (Грацом, Віднем), Чехією (Прагою), а й безпосередньо з Україною, Буковиною (Чернівцями).

Фундатор криміналістики Ганс Гросс, працюючи в Чернівцях, заснував науковий журнал «Архів кримінальної антропології і криміналістики», який того часу був першим і єдиним редактованим науковим виданням такого високого дослідницького рівня в Чернівецькому університеті.

Створенню музею криміналістики Ганса Гросса передувала значна творча пошукова діяльність вітчизняних учених-криміналістів щодо дослідження основних історичних віх, витоків життя і наукової діяльності цієї постаті. На основі проведених досліджень опубліковано чимало наукових праць. Результати наукових розвідок оприлюднено на міжнародних наукових конференціях, круглих столах, святкових урочистих заходах і наукових семінарах, а також відображено в опублікованому фундаментальному історико-правовому дослідженні відомого правника-історіографа В. М. Чиснікова «Видатні вчені криміналісти: друга половина XIX – початок XX ст.», у якому яскраво і всебічно висвітлено постать Ганса Гросса.

Крім цього, у 2007–2009 роках наукова громадськість України гідно відзначила сто років науки криміналістики та 160-річчя засновника цієї галузі знань – Ганса Гросса в навчальних закладах і наукових установах.

Наприкінці січня 2009 року українські правники вшанували пам'ять засновника криміналістики Ганса Густава Адольфа Гросса. З цією метою в приміщенні книгарні «Є» в м. Києві було презентовано підготовлений українськими криміналістами фільм «Ганс Гросс – визначний діяч світової криміналістики».

Вважаємо, що відкриття музею криміналістики імені Ганса Гросса в столиці нашої держави сприятиме плідному пізнанню витоків історіографії розвитку української, європейської та світової криміналістики, дослідженню найбільш актуальних проблем криміналістичного забезпечення безпеки людини, суспільства, держави й цивілізації, які є надзвичайно актуальними для стабільного розвитку світу.

Переконані, що музей криміналістики імені Ганса Гросса стане світоглядним орієнтиром, який буде не лише об'єднувати вчених різних країн світу в розбудові та формуванні криміналістики нового тисячоліття, а й висвітлювати і спрямовувати творчу діяльність педагогів, учених, практичних співробітників органів правосуддя, судочинства та правозахисних організацій для реалізації в освітньому, науковому й практичному середовищі ідей духовності, справедливості та професіоналізму задля перемоги добра над злом.